

Türk Liman Römorkaj Hizmetlerinde Tatbik Edilecek Hukuk

Bir veya daha fazla römorkörün gemileri halatla çekerek, borda bordaya bağlayarak veya iterek, bunların kıyı tesislerine yanaşma ve kıyı tesislerinden kalkma manevralarına yardımcı olmalarına “Liman römorkajı” denilmektedir.

Liman römorkaj hizmeti veren sigortalılarımızın, römorkaj sözleşmelerine uluslararası alanda kullanılan standart şartlar arasında römorkör sahibine en geniş koruma sağlayan UK STANDARD CONDITIONS FOR TOWAGE'ı işledikleri ve aynı zamanda söz konusu sözleşmeleri Türk hukukuna tabi kıldıkları sıklıkla görülmektedir. Böylece kendilerini römorkaj sırasında meydana gelebilecek hemen hemen her hasara karşı sorumsuz tuttıkları düşüncesindedirler. Ancak durum her zaman böyle olmayabilir.

Römorkaj sözleşmelerinin hukuki niteliği Türk hukukunda tartışmalıdır. Ancak ağırlıklı görüş vekalet sözleşmesi niteliğinde oldukları yönündedir. Öte yandan römorkaj hizmetleri özel hukuk sözleşmeleri ile ifa edilse de, söz konusu faaliyetler denizde seyir, can, mal ve çevre emniyetini yakından ilgilendirmektedir. Bu kamu yararını ilgilendiren niteliği nedeniyle ki söz konusu hizmetler ayrıntılı yasal düzenlemelere tabi kılınmıştır.

31.10.2012 tarihli Limanlar Yönetmeliği'nde kıyı tesislerine yanaşacak veya bu tesislerden ayrılacak gemilerin gros tonilatosa göre almak zorunda oldukları römorkör sayısı belirlenmiştir. 08.01.2020 tarihli Kılavuzluk ve Römorkörcülük Hizmetleri Hakkında Yönetmelik'te ise İdarenin (Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığı) belirlediği hizmet sahalarında kılavuzluk ve römorkaj hizmetlerinin yine İdare tarafından faaliyet lisansı verilen kuruluşlarca yürütüleceği düzenlenmiştir.

UK STANDARD CONDITIONS FOR TOWAGE şartlarında tarafların sorumluluk rejimi, 3. ve 4. maddelerde römorkör sahibinin menfaatlerini en üst derecede koruyacak şekilde düzenlenmiştir. Söz konusu maddelerde yalnızca römorkaj hizmetleri süresince (whilst towing) meydana gelen zararlardan sorumluluktan bahsetmekte olduğundan, sorumluluk rejimi incelenmeden önce römorkajın başlangıç ve bitiş anının tespit edilmesi önemlidir. Römorkajın hangi anda başladığı ve bittiği ise 1. maddede düzenlenmiştir.

Madde 1/b/iv'e göre, römorkaj şu iki halden hangisi daha önce gerçekleşmiş ise o anda başlar: 1) Römorkörün yedekte çekilen gemiden doğrudan talimat alacak vaziyette olduğu veya 2) halatın römorköre verildiği an. Söz konusu iki halden birinin gerçekleşmesiyle römorkaj hizmetinin başladığı kabul edilecek ve bu andan itibaren tarafların sorumluluğu 3. ve 4. madde kapsamında değerlendirilecektir.

3. Madde'ye göre, römorkaj hizmetleri süresince (whilst towing) römorkörün kaptanı ve mürettebatı, yedekte çekilen geminin (hired) adamı ve onun kontrolü altında sayılacaktır. Bunu takiben, bu kişilerin herhangi bir eylem veya ihmalden meydana gelen zararlardan yedekte çekilen geminin donatanı sorumlu olacaktır.

Av. Elif KAÇAR, LLM
Hasar Müdürü

+90 850 420 81 36 (D.243)
elif.kacar@turkpandi.com

2008 yılında İstanbul Bilgi Üniversitesi Hukuk Fakültesi mezuniyeti sonrası, İstanbul Barosu'ndan ruhsatını alarak deniz ticareti alanında meslek hayatına başladı. Akabinde Londra, Kingston Üniversitesi'nde Uluslararası Ticaret Hukuku master programını tamamlayarak, avukatlığa devam etti. Mart, 2016'dan beri Türk P&I hasar departmanında görev yapmaktadır.

TURKP&I

Bu madde ile römorkör mürettebatının ve römorkaj hizmetinde yer alan diğer çalışanların eylemlerinden doğan tüm sorumluluk yedekte çekilen gemiye devredilmiştir. Başka bir ifadeyle, römorkör mürettebatının kusuru sonucu römorkaj hizmeti verilen teknenin uğradığı zararlardan dolayı römorkör sorumlu tutulamayacaktır. Zira sözleşme hükümleri uyarınca römorkörün kaptanı ve mürettebatı römorkaj hizmeti verilen tekne donatanının adamı sayıldığından, bu teknenin yine kendi mürettebatı tarafından zarara uğradığı kabul edilecek ve böylece römorkör donatanının sorumluluğu doğmayacaktır.

4. Maddede ise, (c) ve (e) bentlerinde belirtilenler hariç olmak üzere, römorkörün verdiği veya römorköre verilen, veya yedekte çekilen teknenin verdiği veya onun teknesine verilen herhangi bir zarardan, örneğin römorkör mürettebatının ihmalinden veya hızından doğan zararlardan römorkör donatanının sorumlu olmayacağı düzenlenmiştir. Her ne sebeple olursa olsun, her türlü zarar ve ziyaadan yedekte çekilen gemi sorumlu olacak ve römorkör sahibini bunlara karşı tazmin edecektir. Hatta öyle ki, römorkörün yine römorkör mürettebatının kusuru nedeniyle bir zarara uğradığı hallerde, yedekte çekilen gemi bu zararları dahi tazmin etmekle yükümlüdür. Römorkör sahibi lehine getirilen böylesine geniş muafiyetin istisnaları ise yine aynı maddenin devamında düzenlenmiştir. (c) bendinde römorkörün sorumlu tutulduğu belirli haller, (e) bendinde römorkörün ölüm veya bedensel zararlardan doğan sorumluluğu, (d) bendinde ise gecikme ve dolaylı zararlardan sorumluluk düzenlenmiştir.

Buna rağmen, sözleşmede UK STANDARD CONDITIONS FOR TOWAGE şartlarının kabul edildiği ve aynı zamanda sözleşmenin Türk Hukukuna tabi kılındığı hallerin ayrıca üzerinde durulması gerekir. Zira bu hallerde Türk hukukunun emredici kurallarına aykırı şartlar geçersiz sayılacaktır. Zira sorumluluk anlaşmaları Türk hukukunda 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu'nun (TBK) 115 ve 116. maddelerinde emredici şekilde düzenlenmiştir.

Liman römorkaj hizmetleri, idarece verilen faaliyet izni ile yürütüldüğünden, römorkaj sözleşmeleri TBK 115. ve 116. maddeleri kapsamında değerlendirilecektir. TBK madde 115/son fıkraya göre, "uzmanlığı gerektiren bir hizmet, meslek veya sanat, ancak kanun ya da yetkili makamlar tarafından verilen izinle yürütülebiliyorsa, borçlunun hafif kusurundan sorumlu olmayacağına ilişkin önceden yapılan anlaşma kesin olarak hükümsüzdür". Benzer şekilde TBK madde 116/son fıkraya göre, "uzmanlığı gerektiren bir hizmet, meslek veya sanat, ancak kanun veya yetkili makamlar tarafından verilen izinle yürütülebiliyorsa, borçlunun yardımcı kişilerin fiillerinden sorumlu olmayacağına ilişkin anlaşma kesin olarak hükümsüzdür."

Bu düzenlemeler uyarınca ağır kusur, hafif kusur ayırımı kaldırılmış ve her hâlükârda sorumluluğu bertaraf eden anlaşma şartları kesin olarak hükümsüz kabul edilmiştir. Sonuç olarak standart şartların 3. ve 4. Maddesi uyarınca, römorkör donatanı vekaletle ilişkin hükümler çerçevesinde meydana gelen zarardan sorumlu olabilecektir.